

„Soča“ izhaja vsak petek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leta . . . . . f. 1.40
Pol leta . . . . . „ 7.20
Četrt leta . . . . . „ 1.10

Pri oznanilih in prav tako pri „poslanicah“ se plačuje za navadno tistopredno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo pa 8 kr. v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici, blizu „treh kron“, na starem trgu; in nanski ulici; v Ajdovščini pri trgovcu g. Dolencu.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici v Hilarijanski tiskarni, naročnina pa opravništvu „Soče“ Via Raibatta (Rabatišče) št. 20.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnino zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Po deželnem zboru goriškem.

Deželni zbor goriški je z letošnjim zasedanjem svojo šestletno dobo dovršil. Kakor druga leta, razpravljal je tudi v tej sesiji razna praktična prašanja, in je mnogo rešil dežel v korist, zlasti v gmotnem in gospodarskem oziru. Oziral se je na potrebe raznih krajev in je odločil zlasti zdatne podpore za ceste. V tem pogledu je okrajem zares pomagal, kakor so le sami želeli. Dijaštvo je tudi letos prav plemenito podpiral, prepričan, da inteligentnih domačih močij je še vse premalo v deželi. Več prašanj pa jo izročil dež. odboru v pretres, da pridejo v prihodnji sesiji na vrsto. Lahki vsaj so jo ukrenili, da prebivalci na Goriškem ne bodo še uživali razširjene volilne pravice v onem zmislu, v katerem so jo dobili po vseh pokrajinah za dunajski državni zbor. Pretresati ima dež. odbor tudi načrt o stavbenem redu za vso deželo; o postavi policijskega cestnega reda se tudi niso mogli že letos zjediniti. Enako pride še le v prihodnje na vrsto predlog posl. Povšeta o zavarovanju živine v naši pokrajini. Sicer pa zna dež. zbor tudi doklade neposrednjim davkom stavljati; v tem pogledu se nam nikakor ne zdi povsem vzoren, dasi n. pr. skrbi, da bi se strupena pijača zabranila s preoblačenjem. Narodno ali, recimo tu, deželno gospodarstvo bi se utegnulo morda še drugače urejevati nego z mehaničnimi poviški, ki ne zahtevajo ravno prevelike modrosti. Priznati pa vendar moramo, da brez potrebe dež. zbor določenih vsot ne zameta, kakor se to drugod godi, in s tem smo ga dovolj pohvalili.

V dež. zboru goriškem stranki, v občo, mirno delujeti; in dasi je zares takó imenovanega liberalnega duha več na levi, t. j. laški strani, razločujeti se desnica in levica vendar bolj po narodnosti, nego po načelih ali principih. Ker potrebujeti stranki druga drugo v vseh drugih pogledih, je razvidno, da si morati prizanašati in medsebojno dovoljevati, česar vzajemno in skupno potrebujeti. Od tod povdarjanje, da naš zbor deluje mirno, složno in v spravi. Taka složnost ni težavna, dokler ne zahteva ena stranka česa, kar bi bolj ujeje nego drugi stranki koristilo. Ako se potem obe stranki še posebe ogibljeti namer, za izvršenje katerih bi bilo potrebno nenavadne ali večine dveh tretjin glasov, ni se čuditi, če vsaka doseže, kar prišteva svojim interesom. Nasprotno pa ni apodiktično sklepeti, da je tek zbor v korenini je-

din, in da si malo, vendar ravno dovolj skušenj inamo, katere nam deželnozborske složnosti za važne načrte ali prenapredbe nikakor ne zagotavljajo. Sreča je za deželnozborsko delovanje samo v tem, da naš dež. zastop ni prenel v namerah, katere kažejo „liberalci“ drugod! Slovenci pa so kljubu tem relativnim ugodnostim v dež. zboru naše pokrajine v mnogem na škodi. Oni imajo sicer zagotovljeno pravico za rabo svojega jezika v tem zastopu; ali praktično se popolnem ne izvršuje. Laška stranka ima večino udov, ki slov. neumejo ali morda nekteri tudi nečejo umeti. Slovenci torej sami sebi govoré, kadar se slovenski izražajo v dež. zboru, in zbor ne dobi potrebnega, prvotnega vtisa, kakor slov. zastopnik želi, če tudi vsebino slov. govorov redno raztolmačuje predsednik. Vsled teh neprilik tudi slov. poslanci najrajši italijanski vteteljujejo svoje predloge, zlasti kadar se jim važni dozdevajo. Dež. glavar tudi ne tolmači vsega slovenski, kar redno najprej pové italijanski. Slovensčina, dasi v dež. hiši načelno priznana, se torej vendar ne rabi v enakopravni meri. Slovensčina je preskrdena tudi v dež. uradih, in uradnikov je tu takih, ki niso nikdar izpita napravili iz slovensčine. Na županstva slovenskih občin dopisuje dež. odbor sicer slovenski, ali znotranje uradovanje je preveč enostransko, da ne rečemo izključno italijansko. Zanikrnost je tu neodpustljiva, in mi ne vemo, kakó dež. odbor s svojo vestjo to preziranjje trpi. Zanikrnost je tudi v tem, da deželnozborskih poročil Slovenci že dolgo o pravem času ne dobivajo, in da ta celó po več let zaostajajo. Na to stran moramo slov. županstva močno grajati, da se zaradi takih nerednostij ne pritožujejo in kar molče ital. poročila sprejemajo. Naši poslanci pa tudi mnogo zakrivijo, ker so oni poklicani, da na nerednosti opozarjajo. Dež. zbor priznava našo enakopravnost, katero enako drago plačujemo; naj se nam že vsaj tam praktično izvršuje, kjer je lahko mogoče!

Pa za to dobo nočemo dež. zastopstva v glavah in podrejenih delih nadrobneje opisavati in z našega stališča presojevati. Saj se dež. zastop za prihodnjo dobo prerodi ali vsaj ponovi, in tedaj bo prilika, od kandidatov, česar je nam potreba, odločno zahtevati. Ni bilo vse gladko doslej, glejmo, da ne bo hujše bodočnosti. Volitve ne bodo prekasne, pač pa veliko pre zgodnje, če se ne oborožimo do časa. Nevarnosti se nam množé ravno gledé prihodnje volitve. Pozor torej do časa!

Dopisi.

V Brdih 6. avgusta 1882. (Izlet v Kobališče.)

Ako potuješ, dragi bralce ali draga bralka, dol po Sočini dolini od lepega trga Kanala, kjer vodni moč z vilami kraljuje, do Plavj, male vasi, kjer most stoji in čaka ljudi, da bi ma naredili cesto čez Gradec v Brda in v Karminsko mesto — ako potovaje na pravo zreš in svoj bistri vid navzgor obračaš, vidiš v dolgi vrsti hribov viši hrib, ki nosi na glavi, kakor zdaj ljudstvo pravi, „svete Genderce“ cerkev. Temu višemu hribu so dali prvi obiskovalci ime Kobališče; kdaj z hribom dajali imena slovenska, ne morem povedati, ker zgodovinpisci o slavnihi činih Slovencev iz starodavnih časov „malo ali nič“ ne vedo.

Nekaj niže od cerkvice, v zavetni samoti postavljena so za premožnega kmeta potrebna postopja; in tukaj prebiva slovensk poštnjak, občespoštovani Kobalar, čegar hiša zaradi postrežljivosti lepó slovi. — Na to višavo so napravili izlet nekteri rodoljubi iz Brd in s Kanalskega dne 3. avg. t. l. Misel in načrt so sprožili gospodje iz Slovencev, ki so bili pred 12 meseci prvi izlet za poskus naredili. Ker je prvi izlet, kterega se je bilo tuči nekaj Kanalcev vdeležilo, dopadel, priredili so letos izlet v drugem, popravljenem in pomnoženem natisu. Pri Gradenskem shodu, v nedeljo po sv. Mohorju, bil je določen dan — četrtek zaradi sol; tajnika Dolenjske županije g. A. Jakoncicu, ki je ročen pisalec, izročila se je pa korektura novega natisa.

Ob določenem dnevu se vzdignemo z doma s potrebnimi jedili in pijačami ter pripihamo srečno k Kobalarju od juga in severja, vzhoda, iz Slovencev, Gradnega, Vedrijana, Biljane, Kojškega, Zapotoka, Marjacec, naj več iz Kanala — vseh je bilo 22 oseb. Dan je bil lep, družba vesela. — Po odlozbi jedil in pijač, ki smo jih s sebo prinesli, stopimo vih Kobališča in pozdravimo cerkvice „sv. Genderce“ (Gertrud), kamor hodi č. g. vikarij iz Zapotoka včasih mašavat. Take po pol ali 1 uro in več od središča oddaljene na višave in v samote postavljene cerkvice nimajo navadno nobene posebne krasote, in je skoro ne smejo imeti, da storijo telesu in duši trpeti. Cerkvice „sv. Genderce“ je sicer nizka in ponižna, vendar ji pride večkrat obiskovanje od zgoraj z nebá, obiskuje jo božja strela, ktera včasih razmetuje, da je joj! Due lau-

LISTEK.

Fizika

za nižje gimnazije, realke, učiteljišča. Spisal in založil L. Cebular, c. k. višje realke professor v Gorici. 1882.

Te knjige se je natisnila ravno kar prva polovica, obsegajoča sledeča poglavja: I. Uvod; II. Občna svojstva teles; III. Toplota; IV. Učini molekularnih sil; V. Kemija; VI. Magnetizem; VII. Električna; tedaj vso tvarino za poučevanje v prihodnem šolskem letu. O drugi polovici pa nam obeta pisatelj z opazko na zadnji strani, „da pride v teku prvega semestra prihodnega šolskega leta na svetlo.“ Natisnena polovica ima 90 strani v navadni obliki šolskih knjig.

V predgovoru pisatelj med drugimi pripomočki imenuje Krist-ovo fiziko za nižje gimnazije. Takoj na prvi pogled se vidi, da mu je Kristova knjiga služila kot vzor formalni strani predmeta. Kristova fizika se je, kar je na svitem, jako prikupila učiteljem srednjih šol zaradi izborne temeljitosti, jasne pisave in posebno s tem, da služi učitelju kot izvrstni vodnik pri predavanju fizike v nižjih razredih srednjih šol, kjer pedagogica družega učnega načina nego induktivnega ne dopušča. Kajti induktiven je način vsega prvotnega spoznavanja prirode; posamne prikazni so nam stopile najprvo pred oči, ko smo kot otroci pri rodno spoznavati začujali, in še le primerno pozno se začnejo iz teh posamnih spoznatkov razvijati širje ob-

čne resnice, pravila ali zakoni. S tem se popolnem zлага tudi naredba, da se v višjih razredih isti predmet poučuje kolikor mogoče deduktivno, kazaje, kako se iz občnih prirodnih zakonov posamne prikazni z matematično gotovostjo in natančnostjo izvajati dajo, in ako tudi tukaj poskus pristopi, ima vendar čisto drug pomen, nego li pri induktivni učbi.

Da je tedaj pisatelj imenovano knjigo si v vzgled postavil, se mu mora vsakako v hvalo šteti, in je njegovo delo zadobilo vsled tega učitelju jako vsečno lice.

Razen oblike pa hodi pisatelj večinoma svojo pot. Posebno se razlikuje njegova knjiga od Kristove glede skromnejše obširnosti. Učitelju se ne more nikoli prikupiti knjiga, ki preveč na drobno vse razlaga, ki kaže tako rekoč pisateljevo voljo, pokazati kaj vse da on ve. Taka knjiga je še nekoliko opravičena za rabo pri samoučbi, ali kot pristransko berilo učenca posebno onega, katerega ukažljivosti na kratko skrčena šolska knjiga ne zadostuje; ali iskustvo uči, da zlasti manj nadarjeni mladeniči pri čitanju preobilnega, z drobnostmi preobkladane fizikalnega berila navadno poglavitno misel izgube in svojo pozornost na zgolj nebstevne opazke obračajo. Dobro se spominjam tukaj povesti ranjega prijatelja, kako mu je četrtošolec odgovoril na vprašanje o vzbuditvi galvanizma. Fant je bil čital ono obširno, v vsaki fiziki uvrščeno pripovedovanje o Galvanijevih poskusih z žabjimi bedri, in se v nje tako zamaknil, da je na učiteljevo vprašanje: „Kako nastane galvanski tok?“ jako točno odgovoril: „Galvanski tok nastane, kadar

se žaba odira.“ Temu podobnih, akopram manj pikantnih odgovorov mora vsak učitelj fizike toliko slišati, da pač marsikrat globoko vzdihne.

Razkladanje na drobno je naloga ustmenega uka, kjer se z živo besedo in z vednim naglašanjem bistvenega stavka lahko marsikaj mičnega temu doda, kar je učna knjiga v kratkih potezah načrtala, in zraven se vadijo učenci razumevanja govornene besede, in so tudi navezani na pazljivo poslušanje predavanja; pri domačem ponavljanju pa bodo mo kratki stavki v knjiški popolnem zadostovali, da vsebino po glavnihi mislih zapopade, in se pri njih čitanju še malo ne vsega spomni, kar je učitelj bolj obširnega o isti stvari povedal. Naj bi učna knjiga z ustmenim ukom se zlagala še le v eno celoto, ne da bi eno bilo golo ponavljanje drugega. Ako tedaj o g. Cebularjevi knjigi opomnim, da je pisana vseskozi kratko, izogibaje se obilnega besedičenja in obširnih razprav, moram tudi to lastnost knjige pohvalno omeniti, zlasti pa bo v okom prišla navadnim pritožbam učiteljev, rabečih Krist-ovo fiziko, da je njen obseg preširen, tako da ni mogoče vsega dokončati, ampak se mora tako rekoč le iz nje izbirati. V ravnokar razloženem smislu hvalevredno je tudi to, da je pisatelj po vzgledu mnogih nemških fizik posamičnim točkam v drobnejšem tisku dodal imena stvari, o kterih je tukaj umestno kaj spregovoriti, ali ki se po ravnokar dokazanem zakonu naravno razložiti dajo, kekor tudi vprašanja, ki so učitelju dobro došlo vodilo, učencu pa povod k samostojnemu premišljevanju.

Naj važnejša strana slovenske šolske knjige sploh

skega izleta se je bila tudi ona spustila k „sv. Genderci“ na izlet, pa je slab vtis naredila; letos ni prišla.

Od cerkvice gremo po ravni, že pokošeni senože-
ti naprej, nastavimo daljnogled in občudujemo mi-
kavni svet, ki je od Barbane in Grada na morju do
Krna in Karnije razpet. Na vse kraje ima Kobališče
lep razgled; na edni strani lepa priljubljena Kanalska
dolina z obraščenimi hribovi, zad zelene planine z
godovi, in poslednjič visoke pečine z golimi robovi;
na drugi strani Brda s cerkvami posejana in z mno-
gimi vasi, pod njimi lepa, široka planota, kjer le-
žijo ali sedijo mnogi trgi in mesta; to ti je prava
krasota za zdrave oči. Toda objokanim očem, ki vi-
dijo v tej planoti slovenske grobove z imeni sloven-
skimi, spreminja se krasota v pustoto. Tu se spu-
minjam krasne Gregorčičeve pesni: „Na potujčeni
zemlji“, kjer peva:

„In vendar, rajska ti ravan,
Ko na-te potnik se oziram,
Moj duh temen je in mračan
In solze iz oči otram.
Naš bil nekdan je ves ta raj,
Očetom našim domovina;
Tuj narod tól se širi zdaj,
Naš raj je tujcev zdaj lastovina.“

Uprlo je naše društvo svoj pogled tudi v mejno
rečico Idrijo, ki loči Italijo od Avstrije in trga be-
neške Slovence od goriških. Govorilo se je o potuj-
čevanju slovenskih otrok (in mladine sploh) v Dolenji
takraj in v Prapontnem okraj Idrije. Ne v šoli ne
v cerkvi ni podučevanja za slovenske otroke, katerih
je vsaj toliko, kolikor laških; zaradi tega so primor-
ani slovenski starši svoje otroke v laškem jeziku,
kolikor se da, izuriti in potem v laško šolo pošiljati.
Ali ni to strašno barbarstvo?—Ali sme slovenski ro-
doljub k tej krivici molčati?!—Tužnost in srd obču-
tilo je naše srce, ko je spoznalo to grozno gorjé. Da
bi tem občutkom dali izraz, se pevci v kolo zberó in
na ves glas „v boj“ zapojó; zapeli so še nekatere, in
postali smo zopet veseli. Ako bi bili slišali beneški
Slovenci sprelepo petje Kanalskega pevskega zbora,
gotovo bi se bili nadejali, da jim že žari rešilnega
dneva zora. Naj bi jim kdaj prav blizu popevali!

Med tem mine poldan. Ozremo se še malo okrog,
občudujemo Starogoro, beneških Slovencev romarsko
cerkev, ktera tam blizu na strmi strmali v nebo štr-
li, ter ji priporočimo, naj Brda beneška Slovincem
ohrani, kakor naša sv. Gora goriška Brda brani!

Zapustimo vrh Kobališča in pridrdramo dol čez
grm in strm h Kobalarju, ker je nam vročil g. ekse-
kutor Želodec svoj „opominski list“, kateri se ne dá
brez kazni prezirati. Viši kuhar g. M., načelnik po-
žarne straže v Kanalu, naznani, da je kuhano vse,
ter ukaže prirediti mizo in usesti se. Točno se je
to zgodilo, in miza je bila natlačena z gosti. Pred-
sednikom mize je bil enoglasno izvoljen starosta, go-
spod vikarj Ukmar, 77 letni fant, ki še ni zgubil
svoje mladeniške šaljivosti. Poleg njega je sedlo 5
duhovnikov (Slovenski, Zapotoški, Gradenski, Kanal-
ski podružnik, Biljanski kaplan.) en bogoslovec, žu-
pan Vedrijanski, tajnik Dolenske županije, posestnik
Erzetič sê sinom, Kobalar, Kanalski pevski zbor (sê
svojim izvrstnim pevovodjem Zego), pri katerem je so-
deloval Čargo, Kocjančič, Kofol, Hönik, Krizančič, pa
Ciril Metod iz Kojškega. Drugi so sedeli pri drugi
mizi. Kosilo je bilo kakor pri kaki dobri ženitnini,
toda z vinom bi se bilo skoro godilo, kakor v Kani

in posebno fizike pa je se ve da jezikovna. V teh
kratkih letih, kar se je slovensko slovstvo začelo
razcvitati, se je naš pismeni jezik po spretnih pisa-
teljih že tako ogledil, da smo zastran lepe pisave že
nekoliko izbirčni postali; še bolj pa nas zanima pi-
sava v znanstveni knjigi, novi slovenski srednji šoli
namenjeni. Kajti tu gre za odgovor na vprašanje:
Ali bo mogoče, znanosti v slovenskem jeziku ravno
tako gladko tolmačiti, kakor smo tega v nemškem je-
ziku vajeni, ali ni morda vpeljatev narodnega jezika
v srednje šole, kakor trdê naši nasprotniki, velik ko-
rak s prave poti na stran, velika ovira izobraženju
učencev samih in posredno celega naroda? Je li mo-
goče iz jezika, kojega se do pred kratkim le sam pri-
prosti kmétič pri svojih priprostih opravilih govoril,
odbrati dovolj besed za toliko znanstvenih konkret-
nih in abstraktnih pojmov? In zadnje vprašanje se
nam vsiljuje ravno pri prirodnoznanstvenih strokah.

No res je, da tukaj se pisatelj slovenske knjige
včasih malo poti in, misleč si pisatelja nemške knjige,
za katero je vsa terminologija že davno udomačena in
privajena, se spominja v vzdihljajem nemške prislovice:
„Wer im Rohr sitzt, hat lecht Pfeifen schneiden.“
A že smo tako daleč, da nam sposobnosti našega je-
zika za znanosti samo oni še odrekati more, ki ga
niti ne pozna. Ni treba dolgo brati v g. Čebularjevi
fiziki, in že se nam zdi, kakor bi se nikoli tega pred-
meta nemški ne b'li učili, tako naravno, gladko in nepri-
siljeno teče znanstvena beseda tudi v slovenščini. Ako
se tu pa tam najde kakšen stavek, ki bi bil še pile
potreben, s tem gotovo ni ona trditev ovržena. In kar
se znanstvenih terminov tiče, zadostovati mora opom-
ba v predgovoru, da jim je kum neovrgljiva avtoriz-
četa g. prof. Erjavec.

Galilejski; došlo je namreč gostov več, ko se je mi-
slilo—sreča, da ni bil Kobalar še vsega vina prodal.
Tako bi se bil kmalu pri drugem natisu izleta isti
pogrešek vrnil, kakor pri prvem. Korektura je pač
sitna kot slaba ura. Med kosilom je pevski zbor mno-
go lepih sprelepo popeval ter naša srca za slovensko
reč razgrela. Kdor sliši take peti, mora se za ná-
rod vneti. Ko rake v ognjeni barvi na mizo prinesó,
začnejo napitnice goreti. Prvo izpusti g. tajnik Do-
lenske županije na zdravje g. županu Vedrijanskemu,
ki je tako ogromno število rudečkarjev priskrbel. Dal
jih je namreč poioviti v esodepalnem potoku, Reki,
ki teče ob meji med Vedrijanskim in Gradenskim vi-
karjatom, ker so trmasto trdili, da ni ta voda nevar-
na—za Vedrijanske učence.

Gospod K. K. K. (Kanalski kovač) brat ne-
pozabljivega Kojančiča, pevovodje in skladatelja, na-
pije čeli grenčregulirungskomisiji. Tajnik Dolenski
napije potem predsedniku mize, občeljubljenema go-
spodu Murjaceškemu, pozneje Gradenskemu gospodu
in drugim. Tudi Kofol, Krizančič in drugi gospodje so
napivali; sploh je bilo napitnic vse polno. Naj le še
edno navedem. Rekel je nekdo (menda Gradenski
gospod) tako-le: Danes je tukaj lepo in veselo, ka-
ker pri kaki ženitnini; zdi se mi, da je v resnici že-
nitna veselica, kajti ženin je tu in nevesta zastopana.
Ženin so Brda, nevesta je Kanalska dolina. Jaz že-
lim, da bi ti dve deželici trdno zvezo med sebo ime-
li, v ljubezai živeli in edna drugi k sreči pripomogli.
In zato rečem: Bog živi zvezo med Brdi in Kanali!
Potem predlaga g. Krizančič, naj bi tak izlet še drugo
leto napravili, ako nas Bog živi; in predlog je bil eno-
glasno sprejet z dodanim pogojem. Ob petih in pol
zapustimo veseli kraj pevaje ter se poslovimo in raz-
idemo na vse kraje, od koder smo se bili gor prigu-
zali v dveh urah smo bili vsi doma. Hvala Bogu za
tak lep dan!
Jakoslav.

Trst, 15. avg. Kakor se povsod pesek v oči
meče, da bi s hinavskim dekorom na vitez potrdil ta
ali oni, da ni kriv, enako je storilo to tukajšnje laško
delavsko društvo „Società Operaia“. V neki seji (Ta
seja je bila presneto kasna na vrsti, in gospoda naj
se izgovarja kolikor hoče da je toliko časa čakala—
opravičila vendar ni te zanule, in vse kaže, da so
zares se oglašili samo iz strahu, ker se bojé, da bi
se jim utegnlo še kaj neprijetnega ponoviti. U.) iz-
reklo se je kar na vsa usta, da to društvo graja bom-
bni atentat in odvrča od sebe s tem vsak sum. Naj
veruje, kdor hoče, ljudstvo je pri demonstraciji obsi-
dilo enako društvo „Operaia“, kakor „Independenta“
in „Irredento“. Zgrajali je pred hišo, kjer stoluje
„Operaia“, in gotovo bi bilo tablo snelo, da ni tako
visoko obešena. Ker pa jim gre nekoliko za kožo,
bodi si „Independenti“ ali pa „Operaia“, stisnila sta
oba rep; prvi je tako pohlevno pisal, kakor otrok,
ko se mu šiba kaže, drugi pa je hinavski sklep na
velik zvon obesil, češ, da bo ljudstvo videlo, da v
društvu ni lahonskega gnezda. Razburjenost se še
ni podela; posebno se mnogo med okoličani govori,
kako etališče bodo Slovenci zavzeli, ako bi se še kaj
pripetilo. Po mojem menuji bi to pa ne šlo prav
vljudno.

Vsak okoličan pravi, naj še poskusijo kaj v me-
stu lahoni počenajati, potem jih pa bomo mi naučili,
po čem je (zmaht). Mnogo so uže lahonov v lukno

Teško da bo naša terminologija že kmalu do-
vršena; ona potrebuje ravno tako delj časa za svoj
razvoj, kakor Rim ni bil v enem dnevu zidan, dosti
jezikoslovnega gradiva je še skritega med narodom, ki
se bo moralo še le iztakniti in za terminologijo po-
rabiti; a vender je napredek že dozdaj jako velik, in
posebno je treba omeniti, da se je zadnja leta mnogo
zboljšal okus naših pisateljev za formalno lepoto je-
zika. To pričajo zlasti lepi kratki, dosti krat eno
samo slovko imajoči samostalniki, ki se jako prijet-
no odlikujejo zraven starih monstroznih oblik, kakor
npr. „pokopališče, zastavljanica“ itd. Primerjajte tak-
im izrazom nekatere iz naše fizike, n pr: prekap
(Destillation), izhlap (trockene Destillation = Gasent-
wicklung), var (Siedeprocess), vrvež, (Gährung) vpojnost
(Endosmose), raztop (Auflösung), talitev (Schmelzung)
itd.

Da se nahaja v knjigi pisatelja, ki pošilja svoj
prvi poskus med svet, še marsikaj, kar bi bilo popra-
ve vredno, temu se menda nikdor čudil ne bo. Tako
n. pr. mi ne dopada preveč neka pedantična do-
slednost v rabi nekaterih izrazov, ki so časi na pravem
mestu, časi pa se glasé prisiljeno. Tako n. pr. se
pisatelj ogiblje strogo vseh navadnih pogojnih (kon-
dicionalnih) veznikov: če, ko in a ko, katere nado-
mestuje z besedico li.

Tu pa tam pa je še ta izostala, in potem na-
stane hud germanizem, n. pr. str. 83: mislimo si...
plavača, odkloni se severni pol...; po vsakem po-
skusu stoji dosledno „odtod izvajamo“, kar včasih
ni prav umestno, ker ni nobenega izvajanja treba,
ampak le golo konstatovanje, kaj da se je videlo na
pr. str. 23. Poskus kaže, kako postane para v posodi
kapljiva, in potem stoji: „odtod izvajamo, da posta-

po tegnili, toda odtegneno je javnosti še vse, ker je
več oseb kompromitiranih, kar se bode sčasoma obe-
lodanilo. Zdaj je čas, da se začne razširjati misel
med narodom za združenje vseh Slovencev admini-
strativno pod jednim deželnim zborom v Trstu ali v
Ljubljani, naj bode uže ime Slovenija ali Ilirija. Le
s tem se bo izdrlo Irredenti želó, ako Slovenci za-
dobimo narodne šole, da se ne bojo več pollaščevali
naši otroci v Trstu.

Priprave za blagoslovljenje zastave „Delavskega
podpornega društva“ delajo se na veliko. Dreherjev
salon (v bošketu) prepustil je za koncert g. Dreher
brezplačno; dvorana je takó prostorna, da obseže več
tisoč ljudij. Tam bode banket popoldne in koncert
zvečer. Zunanja društva se vedno oglašajo, zlasti iz
Kranjske in Štajerske in Primorske; tudi vrli Hrvatje
odposlali bodo na stotine svojih najodličnejših narod-
njakov. Vse se zanima za to slavnost. Kvisku si-
novi primorskih planin! Hrvatje od Save, Štajerci od
Drave, Primorci od bistre Soče, severni Čehi in
Moravci, junaki Srbi od juga bratili se bodo prijazno
na jadranskih obalah ter pokazali, da smo tržaški Slo-
venci veja velicega debla, katerega braniti je voljen
brantiti ves slovanski narod.
Borilec.

Iz Ljubljane. 16. 8. (Nekoliko o Jurčičevi slavno-
sti.) Vzprejmite par vrstic o velikanski tej svečanosti,
vrstic napisanih v naglici, da bodo čitatelji Vaši uže
iz tega listu „Soče“ nekaj malega izvedeli. Natančno
poročilo dobite gotovo od posebnega svojega dopisnika.

Jurčičeva slavnost vršila se je ob najlepšem
vzornem redu. Vdeležitev od vseh stranij je bila res
velikanska, bilo je gotovo kakih 7000—9000 ljudij.
Kakih 400 voz pripeljalo se je na Muljavo, iz sa-
me Ljubljane nad 50. Navdušenost je bila tolika, ta-
ko iskrena, neprisljiena, neponarejena, kakoršne do-
zdaj še pri nobenem narodnem shodu videl nisem.
Krsnikov slavnostni govor in pogled na staro Jurči-
čevo, poleg govornika plakajočo mater privabil je mno-
gim iz množice odkritosrčno solzo v oko.

Hiša Jurčičeva na prijaznem holnci stoječa je
nizka, skromna sê slavnato streho krita, a snažna
koča. Nizka je hiša, toda črna v njeno belo steno
vzidana plošča, ki sê zlatimi črkami pripoveduje, da
pod to uborno streho je tekla zibel duševnega velikana
Jurčiča, dela to nizko hišico zdaj imentnejšo, kakor
mного visoko palačo bogatinov.

Pri skupnem obedu v Zatičini, kjer je ljubljanski
vrli podžupan Fortuna goste kaj dobro preskrbel z
izvrstno postrežbo, bilo je toliko vdeležencev, da je
skoro sedežev zmanjkovalo. Napitnic je bilo mnogo
in to lepih in res navdušenih. Govorili so dr. Zarnik,
dr. Vošnjak, g. poslanec in notar Luca Svetec, Krsnik,
Šuklje, nek Poljak, g. vitez Šmolksi, redaktor „Tribü-
ne“ (v poljskem jeziku) i. dr. Meni je zlasti imponi-
ral krepki, živi, ognjeni govor prof. Šukljeja.

Natančna popis mi je nemogoč. Le še to naj
omenim, da so bili Jurčičevi čestitci na poti k sveča-
nosti in od nje gredoči povsod najsjajnejše vsprejeti:
povsod slavoloki, streljanje, pozdravljanje, žvioklici.
Videlo se je povsod, kako se je narod vzbudil, kako
ima narodna stranka trdna, neizgubna tla na deželi.

nejo pare kapljive...; zakaj bi se ne reklo n. pr. „ta
poskus kaže,“ ali „nas uči“; beseda „izvajamo“ pa bise
rabila tam, kjer poskus podaje samo premise, iz ka-
terega se še le mora nov zakon sklepom izvoditi. Po-
skusi bi se na nekaterih mestih dali nadomestiti z
boljšimi, to je jasnejšimi; včasih se iz poskusa „iz-
vajajo“ stvari, o katerih pri poskusu ni bilo duha ne
sluha; tako n. pr. se iz poskusa z ogrelo kovinsko palico
izvajajo zakoni o raztezi plinov (str. 17). Izmed ter-
minov se mi zdi nekoliko smela vpeljatev beseda tre-
ti, trenje, tor za „reiben“, ker narod to besedo rabi
le v pomenu: drobiti, a ne: „brisati“, kakor je pri
elektriki mišljena. Sicer pa je mogoče, da je ta beseda
izvirno imela pomen brisati, ker se nahaja izraz
„oterač“ = Handtuch, in Wolffov slovar pravi, da
„reiben“ pomeni v vseh slovanskih narečjih „treti“.
Drugi terminus, ki se mojemu ušesu ustavlja, je „priv-
lačiti“ kot imperfektiven glagol v stavkih, kakor tile:
„Zemlja privlači telesa“; „Telesa, ki privlačijo druga
telesa... zovemo električna itd.

Takaj je težko odločne besede izpregovoriti.
Prepričan sem, da je marsikak nemški terminus bil
izprva še neokretnejši, a vada ga je tako potrdila,
da se nikoli več izpodrini ne bo.

Na zadnje vošimo novi knjigi, da bi se kmalu
z drugo polovico docelila, da bi zadobila vladno potr-
ditev za vpeljavanje v šole, in da bi ondi, kakor tudi
v rokah zasebnikov, prav dosti pripomogla k širjenju
prirodnoznanstva in zaupanja v boljo našo književno
prihodnost.
Santel.

Politični pregled.

Cesar je danes s cesarico in vso ožjo cesarsko rodovino v Išli, kjer na tihem obhaja svoj rojstni dan. Avstrijski narodi pa toliko glasneje razodevajo, da ljubijo svojega vladarja kot prvega in edino zanesljivega svojega zaščitnika in varuha pogojev, po katerih jim je mogoče obstati in napredovati.

Cesarjevič Rudolf odide potem, ko bo tudi svoj rojstni dan v cesarski družini obhajal, iz Išla zopet v Prago, kjer hoče nadalje ostati.

12. avg. je prešla doba treh let, odkar je Taaffe vlado nastopil. Časopisi po svoje razpravljajo to dobo. Slovani niso zadovoljni s tem, kar je ta vlada za nje storila; ali zaupanje imajo, da Taaffe ostane mož beseda. Slovenci, zlasti ob mejah, se morajo naslanjati povsem na bodoče delovanje Taaffejeve vlade, ker doslej jim je le upanje vzbujevala.

Cesarjevo pismo odvezuje bar. Dahlena zaradi zdravja od poveljništva v Bosni in Hercegovini; na njegovo mesto pride erdeljski vojaški poveljnik Appel.

Gališki dež. zbor je sklican na 4. sept., in bo imel mnogo načrtov obravnavati. Dalmatinski zbor se otvori neki pozneje v oktobru.

Župana mesta Banjaluke, po veri mohamedana, je zabodel 6. t. m. nek fanatičen Turak, menda zato, ker se je kazal preveč avstrijskega duha. Morilca so neki že dobili.

Moravski dež. šol. svet je zdaj prenovljen; Nemci so izgubili dva sedeža. Ali nadzorniki so taki, da se bo Slovanom godilo v šolstvu kot prej.

Rumunska je dobila prestrojeno, novo ministerstvo. Bratiano ima predsedništvo in vojaštvo; Demeter Sturdza pa vnanje posle.

Kralja Milana je na Dunaji pozdravil tudi cesarjevič Rudolf. Kraljeve posle opravlja zdaj v Belgradu ministerski svet.

Gladstone-ova politika v Irski, kakor se kaže, vendar srečno napreduje. Sprejela se je zdaj po njegovem zmislu postava, po kateri dobé najemniki veliko polajsanje pri plačevanju dolžne najemščine.

Sultan je neki proglasil Arabija kot puntarja; a Arabi pa Sultana. Sultan se je udal Angliji, da bo imela ta vrhovno poveljništvo tudi nad turškimi četami v Egiptu. Turčija pošlje 6000 mož, Angleži pa 24.000. Angleških vojakov je že prišlo v Egipt iz Anglije in vzhodne Indije. Arabi pa ima neki okoli 30.000 mož v svoji vojski.

Sodi se, da združba Nemčije z Avstrijo mogoče vpliva na vzhodno politiko in obče na mir evropski.

Konferenca v Carigradu nima več opravil, potem ko se je Turčija Angliji udala za skupno postopanje v Egiptu.

Domače stvari.

Cesarjev rojstni dan v Gorici. Sinoči, na predvečer, je šla mestna godba po mestu, se je ustavila pred c. kr. okrajnim glavarstvom na Travniku in je zasvirala cesarsko himno. Vse je bilo tiho, ko je odgloila, dasi se je prej in poslej na stotine ljudstva pomikalo za godbo. Slovenci menijo gotovo, da ne smejo začeti, ako ne slišijo prvi Evviva iz laškega grla. Danes je vzbudilo meščane grmenje topov, kakor po navadi. Ob 10. uri je imel pontifikalno mašo prem. knez in nadškof sam v Veliki cerkvi, katere se je udeležila pol., dež. in vsa gosposka, više vojaštvo in še dovolj občinstva. Zastave si videl, skoro izključno, samo na uradnih poslojih.

Vojaška velika maša je bila danes na rojstni dan cesarjev na Rojicah; veteranska godba je svirala, ker zdaj ni vojaške godbe tukaj.

Hudi nasledki javnih plesov se vedno bolj kažejo. Ni davno kar je „Soča“ poročala, da so v Brdih enega zaklali. Pretekli mesec so v Lokah nad Ajšovicami menda bili fantje tako dobre volje, da so „brijarje“ tako raztolkli, da so drugi dan vse v kosih proč odpeljali. V Solkanu je pa dekle, dasi se je že slabo počutila, in da so jo druge tovarišice

svarile, naj se varuje, kljubu temu celi popoldne plesala; čez 8 dan pa je radi svoje neposlušnosti zapustila ta svet. Preteklo nedeljo so se v Bukovici Biljski in Bukovski fantje tako stekli, da je neki okoli 10 ranjenih, 3 so menda že del pod ključ. V resnici, plesi so pogubni za našo mladino, in kaj bi ne? Po leti začenjajo plesati že ob 3—4 urah pop. v največi vročini, v tem pa vlivajo v-se vode, piva in vina na vso moč. Žalostno, da se zdaj nočejo spredeti, kako škodo delajo taki plesi v zdravstvenem in moralnem obziru in pa sramoto naši deželi. Ali bojimo se, dokler so naši župani in starešine ob enem tudi krčmarji, da se ne bodo ti nesramni plesi zadržali; kajti taki gledajo samo na svoj dobiček, ne pa za varnost in prid mladine in mir lastne občine. —št.

Strelna je vdarila v torek večer v zvonik cerkve Doljnje Vrtojbe ter ga nekoliko poškodovala; od tam je švignila v cerkev na velik altar ter ga močno poškodovala, deloma razdrobila. V zakristiji je vžgala shrambo cerkvenega blaga in je vse škode naredila okoli 500 gl. Sreča, da so ogenj takoj zapazili in takó cerkev še večje škode rešili. Skoro enako je v sredo večer strelna vdarila v cerkev v Dobravljah in je zvonik in altar poškodovala.

Vreme. Od vtorka imamo po suši zopet hladneje vreme. Dež je lil z bliskom in gromom vsak dan prav močno. V Gorici je trčšilo v južnem koncu mesta proti Soči v kmečk hlev, kjer je ubilo vola, kravo in prašiča. Hlev se je bil vnel znotraj, pa se je ogenj takoj zadržal brez druge škode.

Ustrelil se je nek podstotnik (oberlajtenant) tukajšnjih lovecev véera j ob 8. uri zjutraj, in sicer na domu Via Morelli. Prenesli so ga v vojaško bolnišnico.

V Trst pride cesar na razstavo okoli 15. sept. Na poti z Dunaja se neki nekoliko pomudi v Savinjski dolini in Solčavskih planinah. V Trstu ga hočejo z izredno slovesnostjo sprejeti; zato so jo menda ukrenili, da danes, dne cesarjevega rojstva, mesta ne razsvetijo, kakor so nekateri nameravali. — Razstavo dobro obiskujejo, v nedeljo je bilo na razstavi kakih 8000 obiskovalcev. Zlasti tuji dohajajo vsak dan na stotine v Trst, in je po mestu vsled tega nenavadno živo. Železnica s konji, tramway, ki pelje tudi po Trstu, ima zdaj veliko opravka, kakor nikdar doslej. — Razstavo v obče hvalijo tudi tuji časopisi. — Na večer ostaja občinstvo pozno v noč pri razstavi, kjer se raznovrstno zabavlja. Slovani se zbirajo pred hrvaškim oddelkom, pod lepim hrv. paviljonom, kjer jim strežejo z izvrstnim srenaskim vinom.

Vsled atentata s petardo umrl je tudi korni Gombač, ki je iz samega strahu hudó zbolel in se ne več ozdravil. Drugi ranjenci so pa še v nevarnosti. Hudodelnika ali hudodelnikov niso še zasačili, in da so mnogo oseb zapri, pravega zloдея vendar niso še dobili. Vsaj javno se o tem nič gotovega ne vé. Te dni so zapri tudi tri učence, ki se stavstva učé v tiskarnah. Pri enem so našli več proklamacij, na katerih stoji „Evviva Garibaldi: Trieste libera“ itd. V Trstu so skrivni kovači in garibaldovski prekucuh. Prijati Irredente pa še vedno Taaffeja obdolžujejo onega atentata, češ, on je vse zakrivil. G. Penn, nekdanji urednik „Görzer Zeitung“, pa v posebnem članku ravno te dni dokazuje, kakó so se pod ustoverskimi vladami petarde metale v Gorici, v Trstu in po drugih primorskih mestih. V obče bi morali več števil našega lista napolniti, ko bi hoteli naštetiti vse zvižace avstrijskih in zlasti tudi ital. podpirateljev Irredente, katero prav nesramno, pa tudi puhlo zagovarjajo. V Trstu nepopoljšljiva „Triester-Ztg.“ hujska na Slovence, kakor poprej; nič ji ne pomaga, da je nje glavni urednik Dorn skoro življenje zgubil z vdarcem poslednje petarde.

Veterani tržaški so napravili sinoči veliko bakljado kot na predvečer rojstnega dne presvitlega cesarja. Ko se je svirala cesarska himna, je ljudstvo s petjem cesarske himne skupno spremljalo godbo. Vtis je bil mogočen.

Toča je dne sv. Lorenca 10. t. m. strašno hudo razsajala v dolnjih Brdih zlasti v Dolenjih in Ložah, pa tudi v Neblem, Hlevniku, Hruševljem in drugih vaseh.

Na veliki Šmaren, 15. t. m. je bil mil. škof Janez Glavina slovesno vmeščen tudi na škofovski sedež v Kopru.

G. Simon Rutar, prof. v Spljetu, o katerem imamo zdaj tudi sami najzanesljivejša poročila, zbolel je bil za črevnim katarom in je ležal tri tedne v bolnišnici, pa vendar ne v nevarnosti. Zdj se je že zdavno okrepil, in že te dni pride v svojo domovino na Goriško. To novico, ki ima veljavo enako direktnega vira, z veseljem o vsem našem rojaku poročamo.

Dež. zbor istrski se zbere letos v prvo sejo 20. t. m.

Poročilo pazinske velike gimnazije ima na čelu sestavek (začetek): „Das grosse Sterben in Deutsch-

land in den Jahren 1348—1351. Spisal dr. Karl Lechner. Učiteljstvo šteje z vodjo g. F. Hafnerjem 12 profesorjev, 3 suplente, 1 učitelja v pripravljavnici in 1 učitelja za petje. Učencev je bilo začetkom leta 125, koncem pa 120, v pripravljavnici 22 in koncem leta 18. Po veri so bili vsi katoličani; po narodnosti se jih je vpisalo za Italijane 64, med Hrvatse 38, med Slovence 12 in Nemce 6. V pripravljavnici je bilo 13 Ital., 3 Hrvatje in 2 Slovence. Odliko jih je dobilo 15, prvi red 74, dvojko 9 in trojko 6. Poučljati skušajo jih sme 12. Privatista sta bila 2 in sta dobila prvi red. Itaijanščina in hrvaščina ste bili samo pogojno oblatna predmeta. V 8. razredu se hrvaščina ni učila, ker ni bilo učencev za to. O Slovenceh ni povedano, ali so imeli priliko za pouk v slovenščini, brž ko ne so se učili hrvaščine. Prih. šolsko leto začne z 2. dnem oktobra. V razvrščenju učencev po zasluženju so prideti tudi njih rojstni kraji, kakor je to skoro povsod v navadi. Imena pa so skoro brezizjemno italijanska, tu pa tam tudi nemška, kakor n. pr. Mitterburg. Znano je, da so Italijani, kakor okoli Trsta, tako tudi v Istri mnogim slovanskim imenom za svoj jezik posebna imena iznašli, edino v namen, da bi se prvotna slovanska imena zatrla. Šolska poročila c. k. zavodov bi se morala držati onih imen, ki so prava zgodovinska, in katera so edino v rabi v navodu, ki je v takih krajih naseljen. Nam se dozdeva, da poročilo pazinske gimnazije ni hodilo l. 1882 te prave poti, in da se je udalo Italijanom v tem pogledu z neopravičeno koncesijo. „Pisincechio“ n. pr. se drugače v takih poročilih ni tako glasilo. Upamo, da prih. slavno vodstvo zopet izroči vsakemu svoje.

„Slovensko učiteljsko društvo“ bo imelo v Ljubljani 5. sept. t. l. občni zbor. Na dnevnem redu bo tudi razprava: O izpremembli šolske postave z ozirom na razmere slovanskega šolstva. Istega dne zboruje tudi Vdovsko učiteljsko društvo, 4. sept. pa društvo „Narodna šola.“

Za deželnega poslanca ljubljansko okolico in vrhniškega okraja bo 22. avg. t. l. gotovo izvoljen sin pokojnega Bleiweisa dr. Karol vit. Toivela Trsteniški, postavljen od „izvrševalnega odbora kluba nar. dež. poslancev.“ Upanjeje, da bo ta delavni narodnjak enoglasno izvoljen kot vreden namestnik svojega očeta.

Dr. Karol Koceli, odvetnik na Krškem, vrl narodni boritelj, kot tak poznan iz naše najhujše politične dobe, je umrl in bo jutri pokopan. Blag mu spomin!

M. Tonejčeva slavnost v Gorjah je bila lepa in razmerno velika.

„Adria“, spisal A. v. Schweiger-Lerchenfeld, z 200 ilustracijami, v zalogi A. Hartleben-a na Dunaji, je že izšla do 11. zvezka, katerih bo vseh 20 po 30 kr. eden. Poslednji popisujejo Istro, istrske otoke in dalmatinska mesta. Zlasti je očitna tudi notranja Istra. Zemljepisi in ilustracije se nahajajo v obitem številu, in pisano je vse živo, kakor si je pisatelj pokrajine in kraje sam ogledoval.

Zahvala. Častitemu samostanu frančiškanskemu na Kostanjevici, ki mi je izvolil podariti 12 odtisov „Cvetja“ za tukajšnje šolarje, s tem izrekom najtoplejšo zahvalo.

Cepovan, dne 14. avgusta 1882.

Bl. Grča, kr. š. nadzornik.

Slovenskemu bralnemu in podpornemu društvu v Gorici

je veleslavno c. kr. namestništvo v Trstu z odlokom 24. junija t. l. št. 8647. I. potrdilo pravila, ki so se bila premenila pri izrednem občnem zboru imenovane družstva 14. maja t. l. Ker so bila pravila tega za goriške Slovence velevažnega društva v našem listu že razglašena, zato podamo našim čitateljem iz novih pravil le tiste odstavke, ki so bistveno premenjeni, ali ki služijo v to, da se spremenjene točke laže umejo. Ako se dostavimo, da se sedanji društveni odbor po svoji moči prizadeva, da bi društvo napredovalo ter dosegalo svoj namen, menimo, da smo društvo dovolj priporočili.

Premenjeni paragrafi se glasijo:

Drustveniki:

§. 3. Po namenu so drustveniki: I. častni udje, II. podpiratelji, III. bralni udje, IV. podporni udje, ki so ob enem tudi bralni.

§. 4. Bralni in podporni udje so: a.) domači, t. j. taki, ki bivajo v goriškem mestu, b.) zunanji, t. j. taki, ki bivajo zunanj Gorice. Podporni udje se ločijo po visokosti vplačnin (§. 13.) v redne in izredne.

§. 5. Za častne ude se izvolijo taki državljani, ki imajo kake posebne zasluge.

§. 6. Podpiratelji so taki udje, ki plačujejo po 4 gl. na leto.

§. 7. V društvo se sprejemajo pošteni državljani vseh stanov. Kdor hoče društvu pristopiti, se oglasi s podpisano oglasnico, katero dobi pri odboru. Od-

bor odloči, ali se prosilec v društvo sprejme, ali ne.

§. 8. Med bralne ude se sprejemajo državljani od 18. leta naprej.

§. 9. Med podporne ude se sprejemajo zdravi državljani od 18. do 50. leta. Nad 50 let stare sprejema odbor samo izjemoma, ako so posebnega ozira vredni.

Pravice in dolžnosti udov.

§. 10. Sprejetje sega redno nazaj do 1. dne tistega meseca, v katerem se je kdo med ude sprejel. Kdor pristopi društvu, se zaveže za eno leto. Vsak ud dobi sprejemni list, podpisan od predsednika in tajnika, in en iztis društvenih pravil. Kdor želi stopiti iz društva, mora to odboru pismeno naznaniti tri mesece pred koncem svojega leta. Kdor tega ne stori, se zaveže za celo naslednje leto. Ako društvenik umrje, ali se preseli iz Gorice, da mu ni več mogoče ostati v društvu, konča svoje pravice in dolžnosti in se izbriše iz društva.

§. 11. Odbor ima pravico terjati po sodnijski poti one društvenike, kateri po izstopu ali po izključenju ne plačajo svojih mesečnih.

§. 12. Pristopnina domačih in zunanjih bralnih udov znaša 50 kr.; mesečnina znaša za domače bralničarje 20 kr., za zunanje 10 kr. Bralni udje nimajo pravice do podpore, pač pa imajo pravico zahajati v društvene prostore prebrat časnike in knjige, izposojevati si knjige iz društvene knjižnice, udeleževati se predavanj, zabav, veselic, petja in drugih podukov.

§. 13. Redni podporni udje plačajo 1 gld. pristopnino in 50 kr. mesečnino; izredni podporni udje plačajo 50 kr. pristopnino in 30 kr. mesečnino.

§. 14. Pristopnina se plačuje koj ob pristopu, mesečnina pa redno za en mesec naprej. Kdor zaostane s plačilom, nima pravice do podpore, dokler zastankov ne plača. Takega uda, ki zaostane z mesečno šest mesecev zaporedoma, sme odbor izbrisati iz društva in ravnati z njim po §. 11.

§. 15. Redni podporni udje imajo: 1.) pravice bralnih udov, 2.) ob času boleznih pravico do zdravnika, zdravil in denarne podpore. V zadnjem oziru veljajo te določbe:

a.) Kedar kateri ud zbeli, mora se koj z bukvicami oglašiti pri predsedniku ali njegovem poverjeniku, ki mu da pismeno potrdilo, da je res ud, in da svoje dolžnosti izpolnjuje (§. 14.); s tem potrdilom se poda k društvu zdravniku. Ako je bolezen siljena, sme se društvenik z bukvicami naravnost do zdravnika obrniti, a koj potem mora se javiti pri predsedniku ali njegovem poverjeniku osebno ali po zastopniku.

b.) Če kateri društvenik prepusti svoje bukvice ali svoje potrdilo komu drugemu v ta namen, da bi drugi zdravnik in zdravila dobil na društvene stroške, se tak društvenik izključi brez nikake odškodnine. Če društvenik po nemarnosti zakrivi, da pridejo njegove bukvice ali njegovo potrdilo v roke druge osebe, ki se jih poslužuje v škodo društvu, mora društvenik storjeno škodo društvu povrniti.

c.) Domačega društvenika obišče zdravnik na domu, ako bolezen zahteva; zunanjega društvenika obišče zdravnik le tedaj na stanovanju, ako se za čas boleznih preseli v mesto. Ako hoče imeti zunanji ud zdravnik na dom zunaj mesta, mora ga sam plačati; društvo se bo pa prizadevalo, da ga bo imel po nižji ceni. Odbor ima v slučajih, da se v katerem kraju zunaj mesta oglašijo veliko društvenikov, oblast, da dovoli za tisti kraj gledé zdravnik take ugodne pogoje, ki se zlagajo z dohodki iz tistega kraja.

d.) Zdravila, katera zapisuje udom društveni zdravnik, plača društvo. Ako se kdo poslužuje drugega zdravnik, mora ga sam plačati; zdravila zapisana od nedruštvenega zdravnik društvo le tedaj plača, ako je takega zdravnik pooblastilo, da sme na društveni račun zapisovati zdravila.

e.) Če društvenik zaradi boleznih ne more delati, kar mora društveni ali od društva pooblaščen zdravnik potrditi, dobi razen zdravnik in zdravil za čas svoje boleznih 20 kr. na dan, ako je že šest mesecev v društvu, in 40 kr., ako je že eno leto v društvu. Namesto denarne podpore 40 kr. daje se, kadar okoliščine pripuščajo, brezplačen prostor tretje vrste v goriški javni bolnišnici vsmiljenih bratov. Kdor bi hotel imeti v bolnišnici postrežbo druge vrste, mora iz svojega doplačati, kolikor stane druga vrsta več, ko tretja.

f.) Če redni podporni ud umrje, plača društvo za pogreb 15 gld.

§. 16. Izredni podporni udje imajo: 1.) pravice bralnih udov, 2.) ob času boleznih, ako ne morejo delati, pravico do denarne podpore. Ako so že šest mesecev pri društvu, dobijo 20 kr., ako so celo leto, 30 kr. na dan. Kedar umrjejo, dobijo 10 gld. za pogreb. Bolezen in nesposobnost za delo mora potrditi društveni ali od društva pooblaščen zdravnik.

Redni letni občni zbor podpore lahko zviša in lahko tudi na večletne ude ozir jemlje. (Dalje).

Listnica uredništva. Več dopisov smo morali danes odložiti: prosimo vladno za potrpljenje in lepa hvala vsem. — G. R. Mervec v Sempetru: O stvari prinesemo prihodnjic obširni dopis, vsled katerega postane „Poslano“ brezpotrebno.

Zahvala.

Srčna hvala slav. narodni čitalnici, slav. veteranskemu društvu, čast. gosposki, vrlim pevcem in občno vsem istim, ki so se udeležili pogreba, in tako izkazali zadajo čast nepozabljivemu ranjkemu gosp. Valentinu Jakopiču, č. k. stočniku v pokoju. Kanal, 17. avgusta 1882.

Ostali žalmoči sorodniki.

Javna zahvala.

Od leta 1860 sem po nesreči silno trpel zaradi božjasti.

Bolezen ta me je nadlegovala, ker sem bil padeš s hišnega, tretjega nad-tropja. S prva so se napad ponavljali samo po dvakrat v letu, potem pa od leta 1874 prav hudo po vsak teden. Padal sem brez zavesti, škodoval sem si jezik in peniti se mi je začelo s krvjo v ustih, takó da sem bil zares prav pobit človek.

Vsi pomočki, katere smo starši in jaz porabili, niso nič zdali. Potem pa sem izvedel leta 1879 naslov gospoda dr. Silvija Boas-a od bolnika Hochmauna iz Karlsburga (v Sedmograskem), ki, kakor so mi povedali, je bil ozdravljen od božjasti po gospodu dr. Boas-u. Vsled tega sem prosil pismeno gospoda dr. Boas-a, da bi me začel zdraviti po svoji čudoviti metodi. Hvala Bogu, to je bila največa sreča, ktere sem mogel biti deležen; kajti zdaj živim zopet zdravo življenje.

Eno leto je že, odkar me božjast ni napadala, čutim se v obče kot prerojenega na vsako stran, kot najzdravejši človek.

Iz hvaležnosti potoval sem ta mesec k gospodu dr. Boas-u in sem mu izkazal osebno svojo hvaležnost. Naj se pač obrnejo vsi, ki trpé zaradi krč ali nervoznosti, v božjem imenu zaupno do g. dr. Boas-a.

Josip Gáspár,
zasebnik

Josip Gáspár
Kronstadt

Da je gospod Josip Gáspár to izjavo tukaj storil uradno in lastnoročno podpisal, se potrjuje.

Kronstadt, 31. oktobra 1881
Za mestno glavarstvo
Aleksander Szaboz,
politijski komisar.

Pečat
mestnega glavarstva
Kronstadt.

POZOR!

Božjast.

Oni, ki bolehalo zaradi krč ali živcev, in vsi ki se zanimajo za tako holozi in iščejo gotovega zdravila, naj si zaupno priskrbe brošuro dr. Boas-a. Brezplačno in franco jo razpošilja DR. BOAS

Pa. is, Avenue Kléber, 10

Champs-Élysées.

Bela Parlagi, prej firma Brachfeld et Wellisch München, zdaj Paris Avenue Wagram, 29 ne razpošiljajo več moje brošure, ker sem jim jo odtegnil.

Na znanje.

Svojim dragim rodovincem in prijateljem vladno naznanjata, da sva danes obhajala svojo poroko.

V Trstu, 15. avg. 1882.

Tone Kazafura,

Kristina Kazafura, roj. Kenda.

Francosko žganje s soljo

(Eau de vie de France) Franzbrantwein mit Salz napravil pod nadzorstvom po izvirnem predpisu iznajdnika Viljema Lee-ja

G. CRISTOFOLLETTI

To zdravilo, katero sem jaz napravil, pomaga brz, prej kot katero drugo, proti zunanemu in notranjemu vnetju opeklinam in speklinam, proti novim napadom, neuhu, rakom, dristi, natoku krvi v glavo za obvarovanje zobov, proti otiskam, dissenteriji, bolečinam, na obrazu, v ušesih, v glavi, zlati žili, urzlični, ozebkom, putiki, neprebavnosti, bolečinam na jetrih, na očeh, zastarelim ranam, vpičenju osnemu in mušičnemu skrnjaku, kurdeju, žovam in omotici.

Veliko spričeval imamo, ki potrjujejo moč tega izvrstnega zdravila.

V 70. letu svoje starosti sem si popolnem ozdravil prste na rokah s francoskim žganjem in soljo.

G. Senitsky, č. k. finančni komisar I. r.

Z Vašim francoskim žganjem s soljo sem dosegel najboljše vspehe, za katere se vam neskočno zahvaljujem

Alojz lobučar, župnik in dekan v pokoju.

Prodaja se v izvirnih boteljkah po 40 kr. samo pri G. Cristofolletti-ji, lekarju in č. k. dvornem priskrbniku v Gorici na Travniku 14, pri Skofiji.

V veliki dvorani

restavracije

„EVROPA“

na Travniku

veliki artistično-historično-plastični

MUZEJ.

Enak toliko slovečemu Panoptiku

M. DUSSOT-A v Londonu.

Edin svoje vrste.

Mnogo slik iz voska v naravni velikosti, razni prizori, družine, šege, zgodovinski spomini, vojaki, cesarji, prizori iz rusko-turške vojske in zasedanja Bosne in mnogo zanimivih oseb. Slike izdelane od prvih mojstrov dunajskih, pariških in londonskih.

Vstop znižan na 10 kr., za otroke na 5 kr.

Odpri ob delavnikih od 2—10 zvečer, o praznikih od 9 dop. do 10 zvečer.

L. Veltée, lastnik.

Tiskavnice

(vinske prese)

najuvejše sestave, potrebujejo malo prostora, tiskajo s podvojeno naglostjo proti prejšnjim tiskavnicam, so ročne, trdno in trajno sestavljene, se izdelujejo od najmanjšem do največ velikosti za velike vinorejce. Garancija, spričevala o 1000 že izdelanih tiskavnicah. Pisane podobne in cene na zahtevo brezplačno in franko. Grozdni mlinci najnovejše sestave. Naročbe naj se podvižejo, PH. MAYFARTH & Co. na Dunaji II, Praterstrasse 66. Fabrik in Frankfurt a. M.

Le enkrat

se ponuja tako dobra prilika; da se more izvrstna ura za polovico cene kupiti.

VELIKA RAZPRODAJA

Po vsej Evropi nastalo politično razmoro se tudi Švice niso ognile i zato se je mnogo delcev izselilo, vsled česar se rušijo tudi fabrike. Tako je i prva znameniteja urarnica, katero mi zastopamo, zdaj zaprta i nam poverjena razprodaja njenih izdelkov. Tako imenovane Washington žepne ure so najboljše ure na svetu, izvenredno krasno vrezljane i vozene i po ameriškem sestavu napravljene.

Vse ure so na sekunde repasirane i mi dajemo poročstvo za v ako uro na 5 let.

Za dokaz gotovega poročstva i stroge solidnosti se s tem javno obvezujemo, da hočemo vsako uro, ki ni povolji, nazaj vzeti i zamenjati

1000 žepnih remontoir ur, navijajo se brez ključa, s stalnim zaklopem, izvenredno točno na sekunde regulirane, razen tega po novem načinu elektrogalvaniški pozlačene, z verižico, medaljonom itd. poprej gld. 25, zdaj ena le po 10 gld. 20 kr.

1000 krasnih ur na kotvo iz srebro-nikla, na 15 rubinih, z emajliranim kazalom, za sekunde, kristalnim plošnatim steklom, poprej gld. 21, zdaj ena le gld. 7.25, vse na sekunde repasirane.

1000 ur na vreteno, z izrezanim zaklopem in srebrom-nikla, kristalnim plošnatim steklom na 8 rubinih, najnatanjšiše repasirane, z verižico, medaljonom i žametnim etujem, poprej gld. 15, zdaj ena le gld. 5.60

1000 ur na kotvo, iz čistega 13 lotnega srebra po c. k. puncovnem uredu pregledane, na 15 rubinih, razen tega električno pozlačene, najnatanjšiše regulirane. Te ure so poprej stale 23 gld., zdaj pa stoje le gld. 13.40

1000 Washington remontoir žepnih ur iz pravega 13 I. teškega srebra, po c. k. puncovnem uredu pregledane. Poročstvo se daje, da so najtočniše na sekunde repasirane, notranja sestava je iz nikla i teh ur ni treba nikoli popravljati. Taka ura je veljala poprej gld. 35, zdaj pa se dobiva za neverjetno ceno 16 gld. Razen tega se dobiva z uro vred zastoj verižica, medaljon, etui iz zameta i ključ.

1000 pravih zlatih ur za gospé, na 10 rubinih, prej 40 gld., zdaj 20 gld.

1000 remontoir ur iz pravega zlata za gospode ali gospé, prej 100 gld., zdaj 40 gld.

650 ur za zid z najlepšim emajliranim okvirom in bitnim klavdom, poprej 6 gld. 75 kr.

650 ur budilnic z udarcem, ki prav dobro tolče, najnatanjšiše regulirane, tudi pripravne za mizne pisane; poprej 12 gld., zdaj le 4 gld. 80 kr.

650 ur z nihalom, v najlepših izdelani visoki gotiški omarici, navijajo se vsacih 8 dni, najtočniše na čas regulirane, izvenredno lepe i krasne. — Ker ima taka ura še po 10 letih dojno vrednost, ne imela bi se v nobeni hiši pogrešati, posebno ker je taka res krasota zobi. Take ure so poprej veljale po 35 gld., zdaj pa izjemno le 15 gld. 75 kr.

Kadar se naročujejo ure z nihalom, treba je priložiti zagotovščino. Napis:

Razprodaja ur

urarnice Ph. Fromma

Dunaj, Rothenthurmstrasse št. 9, partere.